

Uspomene na svetačku pojavu † fra Paške Martinca

Uprava Hercegovačke franjevačke provincije dogovorila se sa čitlučkim župnikom fra Bernardinom Smoljanom da se posmrtni ostatci fra Didaka Buntića prenesu iz Čitluka u Mostar. Akcija je izvršena u srpnju 1938. pod okriljem noći i stražom mostarske policije uz sudjelovanje nas dvadesetak bogoslova i nekoliko franjevačkih svećenika, uključivši provincijala fra Matu Čuturića i mjesnoga župnika. Fra Didakove kosti (netaknut kostur) prenesene su iste godine iz Mostara na široki Brijeg. To je bila nezapamćena svečanost kada su se nepregledne kolone naroda kretale prema njegovu konačnom počivalištu i sudjelovale na zborovanju pred crkvom gdje su razni govornici veličali Didakova životna postignuća (fra Gabrijel Cvitanović, dr. Božo Nikolić i drugi). Fra Didak je umro 3. veljače 1922. u Čitluku od kljenuti srca i bio pokopan na mjesnome groblju Podadvor.

Velečasni Smoljan pozvao je nas bogoslove iz Mostara iste godine na proslavu svetkovine Krista Kralja, zaštitnika ove župe. To je bila nadahnut iskaz žive vjere toga naroda i raspjevane kršćanske zajednice. U središtu slavlja isticala se oduševljena mladež koju je organizirao te vjerski i liturgijski odgojio bivši dugogodišnji župnik fra Paško Martinac (1918.-1936.). On je u toj župi

bio pokretač liturgijskoga pokreta, u čemu je predušretao smjernice Drugoga vatikanskog sabora. Svojom svetačkom pojavom osvajaio je ljude i uvodio ih u tajne kršćanske vjere i vječnoga spasenja.

Ivan (fra Paško) rodio se 26. lipnja 1882. u Dragičini, u jednoj od sedam naselja hercegovačke župe svetoga Stjepana u Čerinu, koji pokrajinski pripada samostanu u Mostaru. Osnovnu školsku pokuku primio je u rodnome mjestu i svoje daljnje školovanje nastavio na Širokome Brijegu. Nakon dovršene srednje škole nastavio je bogosloviju u Mostaru i završio je u Paderbornu (Njemačka) gdje je 14. kolovoza 1907. zaređen za svećenika.

Gotovo cijeli svoj svećenički život proveo je u pastvi na raznim župama i svagdje ostavio vidan biljeg svoga bogatog rada. Odlikovao se dubokom pobožnošću i društvenom zauzetnošću, što je nastojao prenijeti i na svoje župljane koji su ga zbog toga jako cijenili i s njim usko surađivali. Tu aktivnost posebno je razvio u čitlučkoj župi za svoga župničkoga djelovanja i plodonosnih uspjeha. Ovdje je župu liturgijski organizirao i uzorno obnovio pri dijeljenju svetih sakramenata i misnih obreda. Posebno je u to uključio mladež koja ga je nosila na krilima vjere i s njim usko surađivala. On je u toj župi postao prava legenda, jer ju je uzdigao među

najuglednije katoličke zajednice u Hercegovini.

Plodove svoga nesebičnog rada darovao je i drugim župama (Goranci, Gradnici, Međugorje), koje je duhovno obnavljao i svećeničkim životom svjedočio. Pri završetku Drugoga svjetskog rata (1944.-1945.) bio je duhovni pomoćnik u Veljacima gdje je u neizvjesnosti ratnih zbivanja dijelio patnje sa svojim župnikom fra Julijanom Kožulom. To je bio suton njegova života kada je s fra Julijanom molio, zajednički plakao i u pokorničkome kajanju ispijao posljednje časove života.

Ovdje se postavlja pitanje kada je fra Paško ubijen i na kojemu mjestu pogubljen. Taj problem postaje još zapleteniji nakon što su fra Julijanovi posmrtni ostatci identificirani u Zagvozd (Dalmacija). Imam dojam da je fra Paško dragovoljno otišao u smrt s nakanom da zaštiti druge, u prvome redu svoga subrata i supatnika fra Julijana Kožula. Obojica su smaknuti kao starozavjetna braća Makabejci koji su umirali zalažući se za zakon i objavljene poruke Biblije. Fra Paško i fra Julijan su orošenih zjenica prije smrti zanosno pjevali pjesmu hvale svemogućemu Bogu poput češljuga koji biglišu u šljivicama naših gajeva.

Fra Paško je živio 63 godine ugrožene neimaštinom, beogradskim bezvlađem i komunističkim

nasiljem da konačno završi mučeništvom. Za vrijeme trideset osam godina svoga svećeništva djelovao je u zrcalu Božje prisutnosti i Kristove majke Marije, kojoj se stalno molio i njezinu se zagovoru povjeravao. Njegovo svetačko življenje pretvorilo se nakon životne agonije u proplamsaj vjere i u preobražene tijela oblivena krvlju osobnoga svjedočenja. U tome svjetlu vjere tjelesni bolovi prestaju i zloća se pretvara u osudu. Fra Paško je bio pravi asket koji je svoj život darovao za druge. U porazu je postao pobjednik i s aureolom mučenika nadvladao svoje mučitelje.

dr. fra Častimir Majić

IMENA DUVANJSKIH MJESTA

Sjezičnoga motrišta Zaljuće je Sekonimska složenica, sastavljena od prijedloga za i zbirne imenice ljuće, izvedene od poimeničnoga pridjeva ljut. Prvi dio ekonimske složenice prijedlog za, uz ostalo, označuje nekoga ili nešto smješteno s druge strane, najčešće neke uzvisine, brda, planine.

Naziv naselja istovjetan je s pridjevom ljut, čije je izvorno značenje žestok, srdit, što se proširilo i na oblike tla: ljuti krš, ljuti kamen, ali i na neka bića i pojmove: ljuta zmijsa, ljuta guja, ljuta drača, zatim ljuta nevolja, ljuta muka, ljuta glad, ljuti jad i slično.

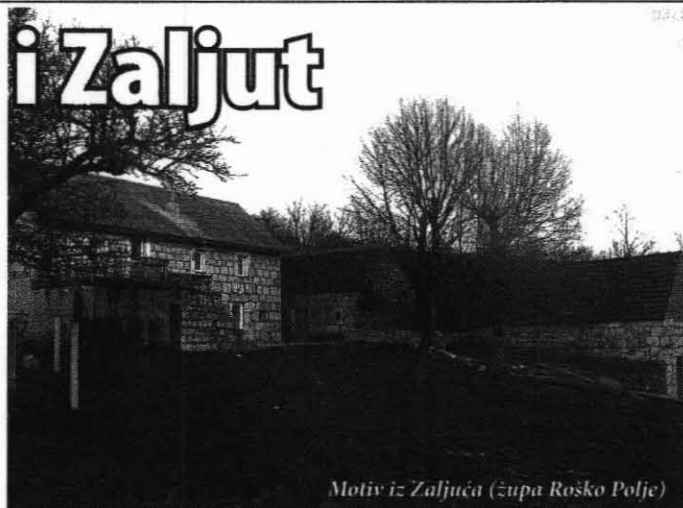
Naziv duvanjskoga Zaljuća u Ljetopisu župe Roško Polje, koji je

Zaljuće i Zaljut

započeo 1915. godine pisati onodobni župnik fra Blaž Jerković, zabilježen je kao Zaljiće, što je vjerojatno uvjetovano nepoznavanjem lokalne ekonomije.

Prvi se put spominje u Šematizmu Hercegovačke franjevačke provincije za godinu 1867. godinu kao naselje s 8 kuća i 72 osobe. Kao samostalno naselje Zaljuće se vodi u državnim popisima stanovništva od 1948. godine, kada je u njemu živjelo 177 stanovnika, a prema popisu iz 1991. godine u Zaljuću je bilo 76 Zaljućana.

S toponimijskoga motrišta sve što je u prethodnome odjeljku rečeno za ekonim Zaljuće u cijelosti vrijedi i za Zaljut, kako glasi naziv zaseoka Mijakova Polja u župi Vini-

Motiv iz Zaljuća (župa Roško Polje)

ca. Prvi se put pojavljuje kao samostalno naselje u prvome austrijskom popisu stanovništva, koje je nakon okupacije Bosne i Hercegovine obavila Austro-Ugarska 1889. godine

(86 stanovnika); Zaljut je bila najnapućenija 1948. s 581 stanovnika, a prema popisu iz 1991. u tome naselju živjelo je svega 76 duša.

Ante Ivanković